

Változás előtt a felsőoktatási földrajzos/geográfus képzés

A címben jelzett változásokat sokan már régóta sejtik, bizonyos mértékben indokoltnak is tartják, de annak tervezett irányáról, mértékéről meglehetősen kevés biztos információval rendelkezünk. Ami számszerűsíthető és ennek alapján elemezhető azt pl. az idei felvételi eredmények jelentik. A 2011/12-es évre az előző évekhez képest, drámai változás a képzés léptékében nem történt. Örömmel kell tekinteni, hogy a földrajz (persze nagyon különböző okok miatt) nem nagyon veszített népszerűségéből. Az kissé motiváltabb jelentkezők száma csökkent, az összes 1. helyen jelentkező tanuló száma az 5 évvel ezelőttinek csak 2/3-a. Ez lényegében a folyamatosan csökkenő folyamatban épp emelkedő ütem miatt ilyen. Az „ide talán bejutok” elv bizonyítja az összes jelentkező (öt évvel ezelőttihez képest) növekvő számát. Az esetlegesen módosuló irány és finanszírozás ismerete azért lenne fontos, mert így a tervezés teljesen ellehetetlenül. A lista nagyon ismeretlen arányokat nem mutat, de két megjegyzés kívánkozik. Egyrészt több intézmény több hallgatót vesz fel, mint az első helyes jelentkezők száma (ez nyilván a pénzügyi kényszer miatt van, és minőség-rontást hozhat), másrészt az intézmények mintegy 150 hallgatót vesznek fel állami finanszírozott levelező alapképzésre, ami a minőség vereségét jelenti a pénzügyi támogatással szemben. Ha fel kell adni helyeket (erre sor fog kerülni, elemzés később), akkor ez az állami keretszám többnyire nem a minőséget szolgálja, így feladhatónak tűnik. Más, de oldandó probléma, hogy az intézmények minimum felének (de talán mindnek) a földrajz-oktatási portfóliója szűkös, ezért erős a sérülékenységük.

	B felvett	Pont	Összjel.	1.hely	M felvett	Összjel.	Első hely
ELTE	134	372	611	218	76	147	97
DE	77	325	307	90	25	81	54
ME	28	328	134	40	5	25	7
SZTE	173	308	576	217	58	80	129
PTE	148	287	398	135	30	43	68
NYME - Két hely	74	233	204	47	4 (+8)	23	10
NYF	68	258	222	64	-	-	-
EKF	55	299	202	50	6(+6)	27	18

Forrás: felvi.hu

Vannak pedig lehetőségek, aminek használatára azt gondolom, már következő évtől sokan kényszerülnek (képzések, szakirányok, például. környezettan, környezetmérnök, turizmus- vendéglátás stb.).

Az alapgond az, hogy a jelzett változtatás iránya sem tartalmi, sem pénzügyi szempontból nem ismerhető. Így aztán sokan – joggal – aggódva inkább visszavonulnak a véleménynyilvánítástól, kutató közösségünk mintha feleslegesen szervezne konferenciát a hallgatók elhelyezkedését segítően, vagy a képzés tartalmi-formai fejlesztéséről, a döntéshozók reakciója elmarad. (Pedig a Munkaügyi Központok, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, vagy a Corvinus oktatóinak gondolatait érdemes lett volna megismerni a döntéshozóknak, a hallgatók elhelyezkedéséhez hasznos információkat adtak.) Nincs irány (noha kellene), hogy mi lesz a B hallgatók sorsa, mire képezzük őket? A korábbi elképzelés szerint azok 35%-a mehet tovább M-re (ennek megfelelően a szakirányok szám csökkentése és a gyakorlati elméleti, de átjárható szakirányok felé célszerű menni). A valóság azonban a hollandiai példát mutatja, majd mindenki továbbmegy M-re (a szakterületünkön is). Akkor? Nincs lépés a kérdés eldöntésének irányába. Így a tervezés nem valósítható meg. Ami mégis sejthető: a 18 évesek száma 2017-ig fokozatosan csökken, a mostani több mint 115 ezerről 2017. évi mélyponton 90 ezerig csökken, majd 95 ezer körül stabilizálódik (OKM prognózis 2006). Az állami finanszírozott hallgatói létszám politikai döntéstől függő irányú lehet, most az álláspont az, hogy csökken, a mostani 53 ezer állami finanszírozott helyre 2013-ra 28-30 ezer számok kerültek papírra. A jelenlegi létszám

csökkentése a demográfiai apadással párhuzamos, de annál jóval nagyobb mértékű. A minőség növelése miatt célszerű ennek a számnak a csökkentése, az általános képzettségi színvonal, munkához való hozzáférés miatt pedig nem célszerű. A természettudományok számára 2013-ra csak kismértékű a csökkenés, a jelenlegi 5200-as állami finanszírozású keretszám 3900-ra esik vissza. A kérdés, a szakmánk hogyan tudja ezt kezelni, úgy hogy a finanszírozásról nincs információ. Pedig hasznos lett volna értékkel véleményét cserélni erről... És akkor előjön újra a ALA képzés ügye.

Ami problémás, az a tanárképzés ügye. Sokak számára a Bolognai rendszer tagadása a tanárképzés esetében csúcsosodik ki. Valószínű azonban, hogy az EU által megfogalmazott és a résztvevők által elfogadott rendszer alkalmazásának céljai és alapelvei elfogadhatóak, inkább arról van szó, hogy sajnos számos ország mellett a miénk is szerkezet átalakítását sietette a tartalom rendezése nélkül (pl. egy TTK B diplomát ma melyik szakmailag releváns munkaadó fogad be?). A tanárképzéssel valószínű nem a szerkezet a gond, hanem a tartalom és az általános érdeklődés hiánya. Ezt mutatják pl. a régóta B/M rendszerben dolgozó angolszász tapasztalatok. Az valószínű, segíti a tanárképzés ügyét ha, akár szerkezet ügyében is, foglalkozunk vele, mert az indításkor valóban számunkra nem a szakmaiság kerekedett felül. A nagyon szerény adatokat jelző táblázat persze azt is mutatja, hogy alig van intézmény, amit a hallgatók ilyen irányra választatnának. Az egyszerűbb szerkezet remélhetően segíti a tanárképzés ügyét, de ehhez korán elkezdett felkészítés, tartalmi változtatás és elkötelezettség, a szakmai minőségben és a pedagógiai gyakorlatban is motivált oktatók kellenek. És remélhetőleg a kialakuló konfliktusok kezelhetőek lesznek, amit jobb, ha az intézmények maguk oldanak meg, és nem utasításra cselekednek.

Tanár	MNA, MNK	MLA/MLK T/D
ELTE, ME, NYF	Nincs	Nincs
NYME	2+0	10+7
EKF	1+0	0+0
SZTE	5+0	1+11
PTE	0+0	6+3
DE	2+0	4+1

Forrás: felvi.hu

Összességében nem rossz a kép, azaz a számokat illetően a földrajz szakma nem veszteségesen jött ki a B és M képzési rendszerből, amit a 2011-es számok is jeleznek. Számos megoldandó feladat van azonban, aminek megvalósítása a legtöbb intézmény (földrajzoktatásának) elemi érdeke (pl. kellene program a hallgatók munkapiaci illesztésébe). Ilyen a minden intézményt érintő B képzés alakítása, amelynek hazai bevezetése olykor felemásra sikeredett. A kérdés persze az, hogy mennyire kell „Bologna-szabatosnak” lennie a kialakított rendszernek. Mindenesetre a jelenlegi állapot sok ponton sérti a megcélzott kereteket, ill. nem teljesíti az ott megfogalmazott elvárásokat. A földrajz alapszakon több olyan elem van, amit majd a következő „frissítésnél” újra kell gondolni. Ezek az alábbiak:

- a modulrendszer hiánya (innenről kezdve alig van igazi mobilitás);
- a kimenet-szabályozások („learning outcomes”) elmaradása, illetve pusztán formai érvényesítése (innenről kezdve először megmondjuk, mit tanítunk, majd utána magyarázzuk meg – próbáljuk –, hogy miért);
- a munkaadók bevonásának hiánya minden szinten (innenről kezdve az évtizedeken keresztül jól bevált szakmai ismereteket nyújtjuk, noha lehet, hogy ez a piacot nem érdekli, nem így, nem ezt kellene stb.);
- az intézményi, ill. nemzetközi kooperáció hiánya (ellenérdekeltek az intézmények).